

Robert Skidelsky

El keynesià britànic ocult

Hi ha un temor creixent entre els especialistes financers de la Gran Bretanya que el ministre d'Hisenda, George Osborne, no estigui tan decidit com diu a reduir la despesa pública. Osborne s'imposa dates límit per fer equilibrar els comptes però, quan arriba la data, amb els comptes encara sense quadrar, simplement en fixa una de nova.

Considerem alguna aritmètica fiscal. Quan Osborne va ser nomenat ministre el 2010, el dèficit pressupostari –despeses menys ingressos– era d'una mica més de 206.000 milions d'euros, el 10,2% del PIB. Osborne va prometre que per al 2015 el dèficit estaria en tot just 50.000 milions d'euros, el 2,1% del PIB –l'equivalent d'equilibrar la despesa i els ingressos actuals–. Al contrari, s'espera que el dèficit per a 2014-2015 sigui de 130.600 milions d'euros. La conclusió de l'acte de malabarisme d'Osborne es va posposar fins al pressupost del 2019-2020.

Osborne parla de la necessitat de retallar la despesa, però les seves accions diuen una altra cosa. Si bé va prometre haver reduït la despesa en més de 100.000 milions de lliures (gairebé 135.000 milions d'euros) a aquesta altura, en va retallar menys de la meitat d'aquesta xifra, estenent simplement uns anys més el seu programa de retallades quinquennal. En conseqüència, Osborne, l'alumne model de l'austeritat britànica, està començant a assemblar-se a un keynesià ocult.

Hi ha una escola de pensament que sosté que el compromís, no l'assoliment, dóna credibilitat a una política. Per exemple, el Banc d'Anglaterra està compromès a aconseguir una inflació del 2% “en el mitjà termini”. La inflació anual no ha estat del 2% en cap moment en els últims sis anys, però és possible que el compromís del Banc d'Anglaterra hagi tingut algun efecte en la reducció de les taxes d'interès.

Els defensors d'Osborne podrien oferir el mateix argument per a la seva política fiscal. Una política creïble de consolidació fiscal, podrien dir, tindrà el mateix efecte estimulant en la confiança que la mateixa consolidació fiscal.

Els economistes anomenen això l'“efecte de senyal”. Si un anuncia que té inten-

cions de fer quadrar els comptes en cinc anys i registrar moltes retallades de la despesa, els consumidors, alleujats dels seus temors de futurs augments impositius, començaran a gastar més lliurement. Això farà que l'ingrés nacional s'incrementi i, amb sort, el dèficit pressupostari començarà a empètir-se, més o menys segons el pla, sense que sigui necessària una retallada, o almenys una retallada excessiva.

En el seu èmfasi en la importància del senyal, l'economia entra en territori post-

JOMA

modernista. El senyal –en aquest cas la promesa de fer quadrar els comptes– crea la realitat. La gent comença a comportar-se com si els comptes estiguessin equilibrats i ignora el fet que no ho estan. Quan un es creu el relat, actua de tal manera que aquest es torna realitat.

De fet, no crec que el mateix Osborne hagi donat mai importància als efectes de senyal dels seus pronunciaments. En

realitat volia equilibrar el pressupost per fer les retallades de la despesa que havia promès. Cal dir que si va resultar ser més keynesià del que pretenia, va ser per raons pragmàtiques.

El que els ideòlegs del lliure mercat moltes vegades no aconsegueixen entendre és que, arribat el cas, la política provoca que tots els responsables de les polítiques es tornin d'alguna manera keynesians. No importa fins a quin punt un polític defensi el dolor a curt termini en favor de beneficis a llarg termini: els votants només digeriran una certa dosi de patiment. De manera que els polítics assenyats retarden les retallades que exigeixen els mercats i assumeixen préstecs que saben que no podran pagar, perquè els serveis públics continuïn funcionant.

Sens dubte, no s'hauria de donar gaire crèdit a Osborne pel seu keynesianisme ocult. Un veritable keynesià hauria dit que el que es necessitava el 2010 era una expansió fiscal, no una consolidació. Osborne creia, o semblava creure, que l'austeritat acceleraria la recuperació econòmica restablint la confiança en les finances del govern.

Tot i això, cal dir que les retallades que sí que va implementar Osborne van dificultar la recuperació, en eliminar el poder de despesa d'una economia que ja patia una deficiència de demanda afegida. El resultat va ser un estancament econòmic entre el 2010 i el 2013 que va minar la capacitat d'Osborne per complir amb els objectius de reducció del dèficit.

Ara que Osborne ha promès, una vegada més, noves retallades i un nou cronograma quinquennal per fer quadrar els comptes, l'interrogant és si aquesta vegada complirà la seva paraula. És cert, l'economia britànica finalment ha començat a créixer; i, sí, s'espera que el creixement continuï. Però hi ha alguna raó per creure que la recuperació no es veurà minada per cinc anys d'austeritat més, obligant Osborne (o el seu successor) a posposar el termini una vegada més?

Tots podem coincidir que el que passa amb el pressupost afecta l'economia. Però jo diria, com deia Keynes, que “la bonança, no la crisi, és el moment per a una austeritat al Tresor”. Intentar retallar la despesa en una crisi, com està fent Osborne, no fa més que prolongar-la. I, com ell mateix està aprenent, per al seu desgrat, això implica posposar el dia en què els comptes estiguin en ordre.●

© Project Syndicate, 2015

Francesc-Marc Álvaro

Uma, ens has enredat

Deien que s'havia canviat la cara però ha estat una falsa alarma. Coses del maquillatge, pel que sembla. L'assumpte ha fet parlar molt. Jo també ho faré: la meva Uma Thurman és la de la pel·lícula *Beautiful girls*, on també sortia una altra musa de la meua generació, Natalie Portman, llavors joveníssima. Aquella cinta era del 1996 –han passat 19 anys– i l'atractiu de la rossa i del personatge que interpretava –una tal Andera, que podia fer tornar boig el paio més tranquil– van impactar en la nostra condició de mutants que enfilàvem la selva de la trentena amb l'estranya sensació que no érem prou joves per saltar alegrement damunt la foguera ni prou vells per fer veure que tant se'n donava de tot. El personatge masculí principal de l'esmentada pel·lícula era Timothy Hutton, que havia d'assumir definitivament la vida adulta, presentada com “el gran silenci”. Fer-se gran no era un assumpte estrictament de temps, sinó un pacte entre els diversos kamikazes que cadascú porta dins. Uma Thurman brillava enmig d'una colla

Podem crear la nostra màscara o deixar que ens la col·loquin els altres, extrem sempre perillós

d'homes-nen que naufragaven sense poder fer-hi res.

Sempre serem amants d'Uma, faci el que faci (ella i el seu peculiar maquillador) amb la seva cara. La pel·lícula va passar, van venir altres històries, la Portman va fer-se dona, la Thurman va fugir i nosaltres vam acabar superant (o no) les pors que havien exhibit aquells personatges de la pantalla gran. Cadascú fa el que pot, amb la seva vida i la seva cara. El filòsof Joan-Carles Mèlich escriu això: “La cara no és el rostre. El rostre de l'altre desemparaula el jo”. I afegeix: “El rostre no es veu, és veu”. Ho trobo en un llibre altament recomanable que acaba de sortir, *La lectura com a pregària* (Fragmenta Editorial), un volum d'aforismes en el qual Mèlich té el coratge de reivindicar la literatura com a purgant. Fixeu-vos: “La moral només veu cares. La cara no té nom propi; és una categoria. Home, dona, casat, solter, divorciat, pare, mare, fill, filla, germà, professor, alumne, homosexual, heterosexual, etcètera. Habitar moralment el món és aprendre a tractar amb les cares dels altres”. Li preguntaré al professor Mèlich, quan el vegi, quina hauria de ser l'ètica del maquillador. I també –de retruc– la del cirurgià plàstic.

Que les triflagues de l'amiga Uma Thurman passin a les portes del nostre Carnaval és un detall que la vida regala al columnista per poder recordar al públic que tots aspirem a tenir una màscara més o menys plausible. Podem crear la nostra màscara o deixar que ens la col·loquin els altres, extrem sempre perillós. El Rei Carnestoltes agraeix que, com ha fet la famosa actriu durant dos o tres dies, tots tinguem la capacitat de generar una certa confusió. El negoci consisteix a recordar que un dia podríem acabar sent aquell altre que viu, amagat, dins nostre.●

Eulàlia Solé

Estimar o no l'escola

Un documental i un llibre inspirat en el film ens parlen de nens i nenes que tenen tant desig d'aprendre que cada dia caminen molts quilòmetres per anar a l'escola. A *Camino a la escuela* (edit. Alrevés) es desgrana la situació dels diferents països i la vida particular de cadascun dels set col·legials que recorren entre 4 i fins a 22 km en l'afany d'assistir a classe. En contraposició, en una societat desenvolupada com la nostra, amb l'ensenyament a l'abast de la població en general, es detecten unes xifres de fracàs escolar que no mostren res més que un gran desamor envers l'escola.

Males notes, absentisme, addicció a internet i als videojocs, un còmput que defineix en especial els adolescents que desa-

profiten la fortuna de poder instruir-se sense trobar esculls. Que no valoren el coneixement ni, en conseqüència, els mitjans que se'ls ofereixen. Disposen de molts objectes, de moltes possibilitats i malgrat tot no escullen bé. No hauríem, tot i això, de donar la culpa principalment als més joves, ja que no són ells els que han creat aquest entorn de consum que els devora i els impedeix distingir el gra de la palla.

Recordo un nen d'uns nou anys que fa un temps va venir de visita des de Nicaragua amb un grup d'intercanvi de col·legials. La seva sorpresa va ser gran en contemplar el plumier dels seus companys de classe, a vessar de retoladors, llapis i bolígrafs. Quina sort que disposessin de tants colors per dibuixar i pintar!... Però “per a què volen tants bolígrafs si ja en tenen un?”. Aquestes van ser les seves pa-

raules exactes, pronunciades obrint molt els ulls i arrodonint la boca. Una lliçó d'infantil sensatesa.

Ara els nostres escolars tenen tants instruments tecnològics com bolígrafs, o encara més. En expressió comuna, tenen de tot. El més lamentable és que menyspreïn el més important, potser perquè els seus mateixos pares, la societat globalment, prenen la mateixa direcció. No la de l'esforç obligat de col·legials en països amb enormes desigualtats sinó el del mal ús del benestar de què gaudeixen. Les TIC poden ser mitjans desavantatjats o valuosos per al desenvolupament intel·lectual. S'hi pot jugar durant hores o s'hi pot aprendre. Instruir-se sense haver de fer dures caminades per accedir a l'escola, com aquests nens i nenes d'entre 7 i 13 anys que ens il·lustren.●

E. SOLÉ, sociòloga i escriptora